
ERRAMU-ERENOTZA

— Erramu edo ereñotza misterioz inguratutako zugaitza da.

— Nundik ete datorkio misterio ori? Eta erriak dion errespetoa?

— Europatar arioen artekoa da. Andik etorri zitzaigun; baña nundik nora sortu ziran ainbeste siniskeri, erreñotza dala-ta?

— Baserri askok dabe ereñotza bere inguruan.

— Bai Santimamiñe'k berak be. Koba-zuloan dagoz geure aurrekoen zenbait marrazki eta margo oien aurrean egiten ebezan euren aztikeriak.

— Orregaitik egongo da Santimamiñe'ko mendia erreñotzez betea.

— Sorginkeriz eta siniskeri zaarrez...

— Orregaitik jasoko eben San Mames'en ermita-txoa leize-zuloaren aurrez-aurre: "San Mames / bart egin dot ames...".

— Eta mendi-tontorrean, beste bat: San Miel'ena, espiritu txar guztien kontrakoa.

— "San Juan gabean, etxe atarian egiten dan suan, erretzen dira aurreko urtean bedeinkatutako erramuak...". Alan dio esaera zaar batek.

— Eta, beste batek, antzeko: "Erramu egunaren besperan erretzen dira erramu zarrak. Ori, San Juan suak aurreratzea dala esan oi dute zaarrek...".

— Aizkorak tximisten aurka indarra ba'du Arri-arotik onuntz, baña erramuak be bai: "Ekaitza sortzen danean, bi erramu orriekin gurutze bat egin eta bular gañean jarri...".

— "Erramu bedeinkatua sapaian edo tximiñi atzean gordetzen da; ekaitza sortzen danean, aldi bakoitzean, pittin bat erre bear da".

— "Erramu bedeinkatua ekaitz egunetan erretzeko, gorde oi da; ta erretzean, garrrik ateratzeke, erre bear da. Orretarako su-autsa botatzen zaio gañera, estaltzeko...".

— Ori da esaeraz!

— Badira geiago be: "Etxeko leioetan erramu gurutze txikiak ikusten dira, sorgiñen kontrakoak". "Gaitzetatik libratzeko gurutze txuriak (erramuzkoak) jar-tzen dituzte ate ta leioetan".

— Zaindari ona da.

— Etxeak eta soroak zaintzen ditu erramuak. Jentillen ereñotza erramu biurtu da. Arrezkero Erramu Egunean bedeinkatutako ereñotza erabiltzen da bai leio, bai ate, bai korta, bai etxe, bai baratz, bai soroe-tan, eurok bedeinkatu eta gaitzetik libratzeko.

— Ez dira gutxi.

— "Erramu egunean gurutze txiki mordoixkak eraman oi dira elizara bedeinkatzeko. Gurutze oien egu-

rra saatzezkoa izaten da. Baña gurutzean erramu ostoa jarri bear dira... Soro bakoitzeko iru gurutze...".

— Bai al da besterik?

— "011a-lokak, txitak okerrik gabe atera ditzan, arrautz azpian bi erramu ostoa jarri bear dira". "Eta, etxeari tellatu ematen zaionean be monttorra erramuakin egiten zan...".

ANES ARRINDA
Deba, martiak 11. 1998.

"ESANAK"

Alangoak dira, giza-mendez euren ikasleai Gizon Jakintsuak, zuur-itzen esakizun edo zuur-itzen itxuran irakatsiak. Gure Euskal Errian, eta zer-esanik ez gure gazteen artean, nortasunari hegira agertzen direnak.

* "Entzuten dakianak, ondo beteko dauz ardurak, here bearrezko ekintzan. Biotzak bakarrik emoten dausku alango adiontasuna".

* "Biotz-gogorreko gizona, barritsu baten antzera matxin-zale bakarrik izan leike".

"Zure izakeran, indardun izan nai ba dozu, zure esaeren egille izan zaite. Erakustekoak egizuz berbak: ez dagoalako indar aundiagoko izkillu, izkera baiño, ondo erabilten dakientzat".

"Izan zaitez zeure buruari dagokion neurrikoa".

* "Ez galdu sekula be zure ERRIA-ren zoriontasuna" eta sekula ez zaitez arduratu zure bereratasunagaitik. Zure eginkizunak zuzenak ba'dira, berez gaiñeratuko jatzu".

* "Ez abil adore barik; izan adi argiagoo, eta ikasi eragozpiden arazo batzuk baztartzan. Euroi aurrez-aurre eraso egiteaz, zauritu baiño ez az egingo. Ingu-ru egizak!, eta ikasi arerioen indarrak erabilten. Iña dan lez, biurkorra izan adi; bai ta, aizpikorren antzera gibel-aundi".

* "An urrinean!, jende parrastada amaitzen dan lekuan, beti dago AURPEGI EDER BAT niri begira". (CHRISTIAN JACQ 1996).

ATUTXA'tar PAUL
ZORNOTZAN 1998 'ko EPAILLA-ren 5 'an